

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A fiatalkorúak szabálysértési felelőssége,
különös tekintettel a velük szemben kiszabható szankciókra és az eljárásra**

Szerző:

Beliczáné dr. Gál Anikó

Konzulens:

Dr. Sántha Ferenc

Lezárva: 2018. április 20.

BEVEZETŐ

Dolgozatomban a fiatalok elkövetők szabálysértési felelősségének speciális szabályait kívánom bemutatni, különösen a bírósági eljárási szabályok tekintetében és a velük szemben alkalmazható szankciókat illetően.

Témaként azért választottam ezt, mert bírósági titkárként közel három éven át szabálysértési ügyekben tevékenykedtem, ezalatt számottevő esetben találkoztam a fiatalok ügyeivel és az ügyeikkel kapcsolatosan a dolgozatomban kifejtett problémákkal.

A dolgozatban rövid kitekintést szeretnék nyújtani a szabálysértési jog történeti fejlődésére, kitérve arra, hogy mikor jelent meg a jogrendszerben az, hogy a fiatalokkal szembeni eljárás és szankciórendszer másképp került szabályozásra, majd részletesen szólok arról, hogy a jelenleg hatályos szabálysértési jogban ki minősül fiatalnak, mit tekintünk szabálysértésnek és a szabálysértési felelősség hogyan alakul. Ezután ismertetem a fiatalokkal szembeni speciális eljárási szabályokat és a velük szemben alkalmazható szankciók sajátosságait. Ezen két témát azért emeltem ki a dolgozatomban, mert úgy gondolom, hogy ezeken a területeken érzékelhető legszembetűnőbben a szabálysértési jogban a fiatalokkal szembeni „más elbánás” igénye.

Mindeközben szeretném megosztani azokat a gyakorlati tapasztalataimat, melyeket a fiatalok ügyeit érintően a szabálysértési jog alkalmazása során szereztem.

I. A szabálysértési jog történeti fejlődése és jelenlegi helye a jogrendszerben

A magyar szabálysértési jog első írott formában az 1840. évi IX. törvénycikkben jelent meg, mely „A mezei rendőrségről” szóló szabályokat foglalta törvényi rendelkezésbe. Ezek a szabályok már megkülönböztették a szándékos és a gondatlan magatartást. Az eljárást az 1836. évi XX. törvénycikkben szabályozott sommás eljárás alapján kellett lefolytatni. A kisebb súlyú ügyekkel kapcsolatosan az ügyek gyors megoldására törekedtek.¹

Az 1843-as büntetőjogi javaslat csatolmányaként megjelent „Toldalék” című normában egy részletesen kidolgozott szabálysértési rendszer jelent meg, mely általános és különös részekből állt. A kisebb súlyú cselekmények meghatározásának nehézségét már ekkor felismerték, azt, hogy ide nemcsak a büntetőjogi relevanciájú magatartások tartoznak, hanem az igazgatási viszonyból eredő magatartások is. Ezekre nem lehetett általános érvényű szabályokat alkotni, hanem inkább kisebb közösségeket érintő normák születtek.

A Toldalék felsorolta a kihágási természetű szabálytalanságokat, melyek szabályozása részben kormány szintű rendeletekben, részben törvényhatósági statútumokban jelent meg.²

Az 1878. évi V. törvénycikk, a Csemegi Kódex nagy hatással volt a szabálysértési jogalkotásra, ez ugyanis a bűncselekmények hármas felosztását tartalmazta, a büntett-vétség-kihágás rendszerét. Ezen kódex mellé került megalkotásra a Kihágási büntetőtörvénykönyvről szóló 1879. évi XL. törvénycikk (röviden a Kbt.).

¹Szabálysértési ügyek bírói gyakorlata. Összefoglaló vélemény 3. o.
http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_5.pdf (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

²Mezey Barna: Magyar Jogtörténet, Osiris Kiadó, 2004
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011o01520_mezey_magyar_jogtortenet/ch03.html
(megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

A kihágások a trichotóm büntetőjog részét képezték, tehát a bűncselekmények közé tartoztak. Két alapkategóriával rendelkeztek, az egyik a bagatell büntetőjogi cselekmények voltak, a másik az igazgatásellenes cselekmények, az ún. rendőri kihágások. Azonban a Kbt. mellett, annak felhatalmazása alapján további jogszabályokban is meg lehetett állapítani kihágást, úgymint miniszteri rendeletekben, törvényhatósági rendeletekben, városi szabályrendeletekben.

A hatásköri elosztást az 1880. évi XXXVII. törvénycikk 41. §-a tartalmazta, mely tételesen meghatározta a kihágások esetén eljáró szerveket. A törvényben megállapított kihágások esetében túlnyomó részben a közigazgatási szervek jártak el.³

A XX. század elejének büntetőjoga a ma szabálysértésként értékelt cselekményeket tehát kihágásnak tekintette, ennek alapja a bűncselekmények súly szerinti három felosztása volt.⁴

Ezt követően jelentős változást vezetett be az 1950. évi II. törvény (röviden: Bta.), mely a Csemegi Kódex általános részét váltotta fel, megszüntette a vétség kategóriáját, így a büntettekről és a kihágásokról szólt, egyben a Kbt. még hatályban lévő részeit hatályon kívül helyezte.

A szabálysértés jogintézményét az 1953. évi 16. számú törvényerejű rendelet vezette be, mely 1955-ig a kihágással együtt élt. Az 1955. évi 17. számú törvényerejű rendelet megszüntette a kihágás jogintézményét és a kihágási bíráskodást, azok egyik részét a bűncselekményekhez, míg másik részét a szabálysértésekhez sorolta. Így került a szabálysértés a közigazgatás tárgykörébe.⁵

A szabálysértések első egységes szabályozása a szabálysértésekről szóló 1968. évi I. törvény és az egyes szabálysértésekről szóló 17/1968. (IV. 24.) kormányrendelet megalkotásával következett be. A törvényben már megjelent a fiatakorúakra vonatkozó eltérő szabályozás a 27. §-ban.

³Árva Zsuzsanna: A közigazgatási szervezeti változásai a szabálysértési jog fórumrendszere tükrében, Debreceni Jogi Műhely, 2014. (XI. évfolyam) 1-2. szám (2014. június 30.)
http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2_2014/a_kozigazgasat_servezeti_valtozasai_a_sabalysertesi_jog_forumrendszere_tukreben/ (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

⁴Bíró Gyula: A szabálysértés fejlődéstörténete hazánkban, különös tekintettel a közlekedési szabálysértésekre és az objektív felelősségre 175. o.
http://acta.bibl.u-szeged.hu/7438/1/juridpol_73_169-189.pdf (megtekintés időpontja: 2018. április 15.)

⁵Szabálysértési ügyek bírói gyakorlata. Összefoglaló vélemény 4. o.
http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_5.pdf (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

Fiatalkorúnak minősült, aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, a tizennyolcadikat azonban még nem haladta túl.⁶ Eltérő szabályokat a szankciók terén fogalmazott meg, eszerint ha a szabálysértést olyan fiatalkorú követte el, aki tanköteles vagy rendszeres iskolai oktatásban részesül, a szabálysértés miatt rendszerint iskolai figyelmeztető intézkedésnek volt helye.⁷

Szabályozta, hogy pénzbírságot csak olyan fiatalkorúval szemben lehet kiszabni, akinek önálló keresete vagy jövedelme van, a kiszabott pénzbírság pedig elzárásra nem volt átváltoztatható. Elzárást csak a tizenhatodik életévét betöltött fiatalkorúval szemben lehetett alkalmazni.

Fontos ezen törvényt illetően, hogy továbbra is vegyes közigazgatási fórumrendszere volt, kriminális és igazgatásellenes jellege is megmaradt és újítként megjelent, hogy a községi tanácsok is kaptak szabálysértési hatósági jogkört. Legnagyobb hiányosságaként említették, hogy a bírói felülvizsgálatra és jogorvoslatra nem adott lehetőséget.⁸

A 63/1997. (XII. 12.) AB határozattal került kimondásra, hogy a jogalkotó mulasztásban megnyilvánuló alkotmány sértést követett el, mert csak szűk körben biztosította a bírósághoz fordulás lehetőségét, ugyanis azt csak a meg nem fizetett pénzbírság elzárásra átváltoztatása esetén engedte.

Az AB határozat megszületésének előzménye volt, hogy Magyarország az 1993. évi XXXI. törvénnyel hirdette ki az „Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről” szóló Római Egyezményt, melyben a bírósághoz való fordulás jogával kapcsolatban fenntartással élt. Ezen fenntartás visszavonásának érdekében szükség volt a szabálysértési jog reformjára. Az AB határozat jelentősége abban állt, hogy kimondásra került, elzárásról közigazgatási hatóság nem hozhat döntést, ugyanis elzárást kiszabni vagy elzárásra átváltoztatásról dönten i csak bíróság jogosult.

⁶1968. évi I. törvény 27. § (5) bekezdés

⁷1968. évi I. törvény 27. § (1) bekezdés

⁸Cserép Attila - Fábián Adrián - Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez, Wolters Kluwer, Elektronikus kommentár
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/353/id/A13Y1437.KK/ts/20170523/lr/chain193> (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

A 2000. március 1. napjától hatályos a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény már biztosítja a bírói út igénybevételeének lehetőségét. A törvény a jogterület kettősségét a korábbi szabályozáshoz hasonlóan megőrizte, a büntetőjoghoz való kapcsolódását a büntetőjogi dogmatikának megfelelő fogalomhasználat és a bíróság előtti eljárás szabályozása adta, míg közigazgatási jogi kötődését az adta, hogy az elzárásos tényálláson kívüli ügyekben a közigazgatási szervek jártak el.⁹ Végrehajtási rendelete a 218/1999. (XII. 28.) Kormányrendelet volt. A fiatakorúakra vonatkozó anyagi jogi rendelkezéseket a törvény 29. §-a, míg az eljárásjogi rendelkezéseket a 128. §-a tartalmazta. Fontos szabály volt, hogy a fiatakorúakkal szemben elzárást és pénzbírság elzárásra átváltoztatását nem lehetett alkalmazni.¹⁰

Végezetül eljutottunk a jelenleg is hatályos a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (röviden: Szabs. tv.) megalkotásához, melynek célja az elkövetőkkel szembeni gyors és eredményes fellépés. Innentől a szabálysértési törvény a felelősségi dogmatikájában, eljárási szabályozásában büntetőjogi és büntető eljárásjogi megoldásokat alkalmaz, a szabálysértést kriminális cselekményként értékeli, szabályozása a „bagatell” büntetőjog irányába tolódott. Így a szabálysértés a közigazgatás-ellenes magatartások szankcionálásában betöltött szerepét elvesztette.¹¹

Fontos, hogy az egyes szabálysértések is itt kerültek szabályozásra, már nem rendeleti szinten szabályozzák, mint korábban. „Az új törvény mintegy megfelezi a tényállások számát és eltörli azokat, melyeket az önkormányzatok statuáltak, megtartva természetesen azt a négy legnagyobb cselekményi kört (közlekedési, tulajdon elleni, közrend elleni, fogyasztóvédelmi), melyek szankcionálása évtizedek óta a legnagyobb mennyiségi gondot jelenti a hatóságoknak.”¹²

⁹Cserép Attila - Fábián Adrián - Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez Wolters Kluwer, Elektronikus kommentár
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/353/id/A13Y1437.KK/ts/20170523/lr/chain193> (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

¹⁰1999. évi LXIX. törvény 15. § a) pont, 17. § (2) bekezdés a) pont

¹¹38/2012. (XI. 12.) AB határozat

¹²Bisztriczki László-Kántás Péter: Az új szabálysértési törvény magyarázata. HVG-ORAC Lap-és könyvkiadó Kft. Budapest, 2012. 20.o

A szabálysértés története is azt mutatja, hogy gyökerei a büntetőjogba nyúlnak vissza, s mindazok ellenére, hogy a szabálysértési jog helyét többször próbálták rendezni a jogrendszerben a büntetőjoggal való kapcsolata máig egybefonódik. A szabálysértési tényállások egy csoportja „bagatell-büntetőjogi”, ezek azok a szabálysértések, melyeknek párja a büntetőjogban is megtalálható, azonban a társadalomra kisebb mértékben veszélyesek az elkövetési értéktől és az okozott kár nagyságától függően. Ilyen például a lopás, a csalás, a sikkasztás, a jogtalan elsajátítás.

A másik csoportja a közigazgatás-ellenes tényállások, melyek funkciójuk alapján közigazgatási szankciók, például lakcímbeljelentés elmulasztása. Egyes tényállások hovatartozása nem állapítható meg egyértelműen, mert mind büntetőjogi, mind közigazgatási jogi jelentőséggel bírnak. Büntetőjogi kötődést mutat továbbá az is, hogy a szabálysértési törvény számos olyan fogalmat használ, melyet nem definiál, hanem azok Btk.-beli meghatározására utal. Például szándékosság, gondatlanság, bűnsegéd, társtettes, büntethetőséget kizáró ok. Fontos még, hogy a büntetőjog szabályainak felülvizsgálata során bekövetkező dekriminalizáció felduzzasztja a szabálysértési jogterületet.¹³

¹³Bíró Gyula: A szabálysértés fejlődéstörténete hazánkban, különös tekintettel a közlekedési szabálysértésekre és az objektív felelősségre 187. o.
http://acta.bibl.u-szeged.hu/7438/1/juridpol_73_169-189.pdf (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

II. A 2012. évi II. törvény (Szabs. tv.) szerinti fiatalkorú személy fogalma

A jelenleg hatályos Szabs. tv. 27. § (1) bekezdése határozza meg azt, hogy a szabálysértési eljárásban ki minősül fiatalkorúnak. Eszerint aki a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadik életévét még nem, az fiatalkorúnak minősül.

A szabálysértést elkövető életkorát tehát a szabálysértés elkövetésének időpontjában kell vizsgálni és nem a szabálysértés elbírálásakor. Ebből következik, hogy a szabálysértés elkövetési időpontját pontosan meg kell állapítani, hiszen ez dönti el, hogy az elkövető a fiatalkorúakra vagy a felnőttkorúakra vonatkozó szabályok szerint felel tetteért.

A szabálysértési törvényben a szabálysértés büntethetőségének elévülése címszó alatt található meg, hogy mi számít elkövetési időnek. Eszerint a tevéssel elkövetett szabálysértések esetén a szabálysértési tényállás megvalósulásának napja az elkövetési idő, míg kísérlet esetén az a nap, amikor a kísérletet megvalósító cselekmény véget ér.¹⁴

Mulasztással megvalósított szabálysértések esetén, illetve ha jogellenes állapot előidézésével, fenntartásával megvalósított szabálysértések esetén az elkövetés ideje az a nap, amikor ez az állapot még utoljára fennállt, vagy amelyiken a kötelesség jogszerűen teljesíthető lett volna.

Érdemes szólni arról, hogy mi az eset akkor, ha folytatólagosan elkövetett a szabálysértés. Egyrészt a szabálysértési törvényben nem találunk rendelkezést arról, hogy minősül folytatólagosan elkövetett szabálysértésnek, másrészt pedig utaló szabályt sem találunk arról, hogy ezen kérdésben a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényt (röviden: Btk. -t) kell alkalmazni.

A Btk. 6. § (2) bekezdése szerint folytatólagosan elkövetett bűncselekmény az, ha az elkövető ugyanolyan bűncselekményt, egységes elhatározással, azonos sértett sérelmére, rövid időközönként többször követ el.

A 87/2010. BK vélemény adja meg annak magyarázatát, hogy a szabálysértési jogban miért nincs

¹⁴Szabs. tv. 6. § (2) bekezdés

helye folytatólagosság megállapításának. Eszerint a szabálysértési törvény 177. § (6) bekezdése alapján a lopás, a sikkasztás, a jogtalan elsajátítás, az orgazdaság, a csalás, a szándékos rongálás, a hűtlen kezelés szabálysértések érték-egybefoglalása folytán létrejött bűncselekmény törvényi egység, amely az érték-egybefoglalt érték alapján minősül. Folytatólagos elkövetés megállapítására szabálysértések esetén nincs törvényes alap, így az azonos sértett sérelmére elkövetett szabálysértések is csak érték-egybefoglalás alapján alkothatnak bűncselekményt.

A Btk. a folytatólagosság megállapításához azt követeli meg, hogy a megvalósított részecselekmények önállóan is bűncselekményeket képezzenek, így a Btk. 6. § (2) bekezdés alkalmazásának nincs helye a szabálysértések elbírálásakor.

Kérdésként vetődik fel, hogy fiataikorúnak minősül-e az elkövető, ha a szabálysértést a tizennegyedik vagy a tizennyolcadik születésnapján követi el.

A BH1987.267. szerint a fiataikorúakra vonatkozó rendelkezések alkalmazásának van helye, ha a terhelt a 18. életévének betöltése napján követi el a bűncselekményt. Ennek indoklás szerint a Btk.-ban meghatározott fiataikorúság alsó és felső határát előíró rendelkezés nem határidőnek minősül, hanem az életkornak egy olyan időmeghatározása, melyre az eljárásjogi határidő számításának a szabályai nem vonatkoznak. Ennek analógiájára tehát, aki a tizennegyedik születésnapján követi el a szabálysértést, akkor még nem számít fiataikorúnak, azaz gyermekkorúnak minősül, ha pedig a tizennyolcadik születésnapján követi el a szabálysértést, akkor még fiataikorúként követi el és nem felnőttkorúként.

Az a tizenhat éves elkövető, aki a gyámhatóság engedélyével házasságot kötött és polgári jog szabályai szerint nagykorúvá vált, a szabálysértési törvény tekintetében fiataikorúnak minősül.¹⁵

Fontos megemlíteni azt is, hogy abban az esetben, ha több szabálysértést bírálnak el egy eljárásban, melyek közül az elkövető egyeseket fiataikorúként, míg másokat felnőttkorúként

¹⁵A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 5. § b) pont ba) alpont is kimondja, hogy e törvény alkalmazásában fiataikorú az, aki a szabálysértés elkövetésekor a 14. életévének betöltötte, de a 18. életévének még nem.

követett el, akkor a felnőttkorúakra vonatkozó szabályok szerint kell a szabálysértést elbírálni. Ilyenkor a büntetés kiszabásakor enyhítő körülményként értékelhető az, hogy egyes szabálysértéseket fiatalkorúként valósított meg.¹⁶

¹⁶BH.1986.397.

III. A szabálysértés fogalma, a szabálysértésért való felelősség

A Szabs. tv. 1. § (1) bekezdése határozza meg, hogy szabálysértés az e törvény által büntetni rendelt tevékenység vagy mulasztás, mely veszélyes a társadalomra. A (2) bekezdésben fejti ki, hogy az a tevékenység vagy mulasztás veszélyes a társadalomra, amely a bűncselekményként történő büntetni rendeléshez szükségesnél kisebb fokban sérti vagy veszélyezteti az Alaptörvény szerinti állami, társadalmi vagy gazdasági rendet, a természetes és jogi személyek, valamint a jogi személyiség nélküli szervezetek személyét vagy jogait.

A szabálysértés tehát az a joghátránnyal fenyegetett emberi magatartás, amely a társadalomra csekély fokban veszélyes és amelyet felróhatóan követnek el.

A joghátránnyal fenyegetettséget a Szabs. tv. 1. § (1) bekezdése fogalmazza meg. Ez a fentiekben ismertetett fogalmi ismérv három dolgot jelent:

1. a szabálysértéssé nyilvánítás tényét, hasonlóan a „nullum crime sine lege” büntetőjogban ismert elvéhez, tehát nincs szabálysértés szabálysértéssé nyilvánítás nélkül,
2. a hátrányos jogkövetkezmények kilátásba helyezését, tehát a szankcióval való fenyegetettséget, ez a büntetőjogból ismert „nulla poena sine lege” elvéhez igazodik, azaz nincsen büntetés törvény nélkül, mert az elkövetőt az általa elkövetett cselekményért a törvényben meghatározott fajtájú szankcióval lehet sújtani,
3. a szabálysértés szándékos vagy gondatlan emberi magatartás lehet, mely megvalósulhat tevékenységgel vagy mulasztással.¹⁷

A szabálysértés megvalósul, ha az elkövető magatartása kimeríti a törvényi tényállás valamennyi elemét, azaz tényállásszerű.¹⁸

¹⁷Cserép Attila: Szabálysértési jog, Oktatási segédanyag, Pécs 2008, 7-9. o.
<http://users.atw.hu/iguala2007/4-feleve/kozig3/doc/Szabsjegyzet.doc> (megtekintés időpontja: 2018. április 7.)

¹⁸Cserép Attila: Szabálysértési jog, Oktatási segédanyag, Pécs 2008, 7-9. o.
<http://users.atw.hu/iguala2007/4-feleve/kozig3/doc/Szabsjegyzet.doc> (megtekintés időpontja: 2018. április 7.)

A társadalomra csekély fokban veszélyesség egy objektív ismérv, mely a cselekmény következtében beálló hátrányos következményeket jelenti. A cselekmény a társadalom általánosan elfogadott együttélési normáit sérti vagy veszélyezteti, mint például a garázdaság, vagy zavarja, akadályozza a közigazgatás működését, ilyen például a valótlan bejelentés, vagy egy adott tevékenység vagy foglalkozás gyakorlására vonatkozó jogszabályba ütközik, például az engedély nélküli személy- és vagyonvédelmi tevékenység.

A társadalomra veszélyesség csekély foka egy olyan tény, mely jogalkotói és jogalkalmazói értékelés kérdése, a határ pedig mindig az, hogy mikor olyan csekély súlyú, hogy a legenyhébb szankció alkalmazása is szükségtelen.¹⁹

A felróhatóság azt jelenti, hogy az elkövető szabálysértés elkövetése miatt akkor vonható felelősségre, ha a cselekményt szándékosan vagy gondatlanul követte el, ennek bizonyítása pedig a hatóságokat terheli. A szándékosságra és a gondatlanságra a 2012. évi C. törvény Btk. 7. § és 8. §-ai irányadóak.²⁰

Így szándékosan követi el a szabálysértést, aki cselekményének következményeit kívánja, vagy e következményekbe belenyugszik, míg gondatlanságból követi el a szabálysértést, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja.

A szabálysértésért a felbujtó és a bűnsegéd is felelősségre vonható, melyek értelmezésére szintén a Btk. irányadó, annak 14. § (1) és (2) bekezdései.

A kísérlet miatt akkor vonható felelősségre az elkövető, ha a szabálysértést meghatározó jogszabály így rendelkezik.

¹⁹Cserép Attila: Szabálysértési jog, Oktatási segédanyag, Pécs 2008, 7-9. o.
<http://users.atw.hu/iguala2007/4-feleve/kozig3/doc/Szabsjegyzet.doc> (megtekintés időpontja: 2018. április 7.)

²⁰Szabs. tv. 29. § (1) bekezdés a) pont

A szabálysértést nem lehet megállapítani abban az esetben, ha a tevékenység vagy a mulasztás bűncselekményt valósít meg, úgyszintén, ha a tevékenységre vagy mulasztásra törvény vagy kormányrendelet - az eljárási bírság kivételével - közigazgatási eljárásban kiszabható bírság alkalmazását rendeli el.²¹ Ez megszünteti a kettős szankcionálhatóságot, azt hogy ugyanazon cselekményért kétszer is felelni kelljen az elkövetőnek.

Szabálysértés miatt nem vonható felelősségre:

- akivel szemben büntethetőséget kizáró ok áll fenn,²²
- a Rendőrségről szóló törvényben²³ felsorolt szabálysértés miatt nem vonható felelősségre a megbízhatósági vizsgálatot folytató személy, ha jogszabályban meghatározott feladata ellátása során követi el a szabálysértést.

Fontos szabály még, hogy ugyanazon szabálysértés miatt nem büntethető, akinek szabálysértési ügyét a szabálysértési hatóság vagy a bíróság közvetítői eljárásra utalta és a közvetítői eljárás eredményes volt.²⁴

²¹Szabs. tv. 2. § (4) bekezdés

²²Szabs. tv. 29. § (1) bekezdés h) pontja alapján alkalmazandó a 2012. évi C. törvény 15. § szerinti gyermekkor, kóros elmeállapot, kényszer és a fenyegetés, tévedés, jogos védelem, végszükség, jogszabály engedélye, törvényben meghatározott egyéb ok.

²³1994. évi XXXIV. törvény

²⁴Szabs. tv. 2. § (9) bekezdés

IV. A fiatalkorú eljárás alá vont személlyel szemben lefolytatott szabálysértési eljárás speciális szabályai

A dolgozat ezen fejezetében kizárólag azokat az eljárási szabályokat szeretném bemutatni - rávilágítva az egyes szabályok gyakorlati problémáira - melyek a fiatalkorú elkövetők esetében eltérnek a felnőttkorúakkal szemben lefolytatott eljárásoktól.

A fiatalkorú eljárás alá vont személlyel szembeni szabálysértési eljárás eltérő szabályait a szabálysértési törvény XX. fejezete tartalmazza. A legfontosabb szempont a fiatalkorúval szembeni szabálysértési eljárásban, hogy az életkori sajátosságai figyelembevételével kell lefolytatni az eljárást úgy, hogy ezáltal elősegítsük a fiatalkorú törvény iráni tiszteletét.

Fő szabály, hogy a felelősségükről való döntés meghozatalához szükséges az eljárás alá vont személy meghallgatása, kivéve abban az esetben, ha a bíróság a megállapított szabálysértés elkövetése miatt nem büntetéssel kívánja sújtani a fiatalkorút, hanem intézkedést akar alkalmazni vele szemben.

A szabálysértési törvény 134. § (2) bekezdésben akként fogalmaz, hogy ha az eljárás adatai alapján a fiatalkorúval szemben előreláthatólag szabálysértési elzárást, közérdekű munkát, pénzbírságot kíván kiszabni a bíróság, akkor nem lehet eltekinteni a meghallgatásától. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a rendelkezésre álló iratok alapján, még az eljárás alá vont személy meghallgatását megelőzően már mérlegelni kell a fiatalkorú elkövetővel szemben alkalmazni kívánandó szankció nemét. Mindez felfogható egy kvázi prejudikálásnak is, azonban az eljárás alá vont személy meghallgatása után a bíróság még mindig dönthet úgy, hogy a fiatalkorú elkövetővel szemben nem büntetést szab ki, hanem intézkedést alkalmaz.

Bírósági titkári munkám során előfordult, hogy a fiatalkorú eljárás alá vont személy ügyében tárgyalás kitűzésére került sor, tekintettel arra, hogy a cselekmény tárgyi súlya miatt és/vagy az elkövető szabálysértési előéletére figyelemmel már mindenképpen büntetés kiszabása vált szükségessé, azonban a bíróság a tárgyaláson tett vallomása, magatartása miatt mégis csak

intézkedést alkalmazott vele szemben. Olyan is akadt, hogy az eljárás alá vont személy többszöri idézésre sem jelent meg, elővezetése eredménytelen volt és az ügy elévülési határidőn belül való befejezése érdekében a bíróság szintén intézkedést alkalmazott. Ilyenkor persze az időmúlás ténye enyhítő körülményként került értékelésre.

Meghallgatás esetén tehát a fiatalkorú eljárás alá vont személyt idézni kell a szabálysértési tárgyalásra, a törvényes képviselőjét vagy gondozóját, megjelenésük akadályát esetén a gyámhatóság képviselőjét pedig azzal a felhívással kell értesíteni, hogy gondoskodjon a tárgyaláson a fiatalkorú eljárás alá vont személy megjelenéséről.²⁵

Ezen előbbi szabállyal szemben a szabálysértési törvény 134. § (4) bekezdése kimondja, hogy a fiatalkorú meghallgatására a törvényes képviselőjének jelenlétében kerül sor. A gyakorlatban problémaként merült fel az, hogy a fiatalkorú törvényes képviselőjét tehát idézni kell vagy értesíteni. A kettő közötti ugyanis jelentős különbség van, ugyanis idézésre kötelező a megjelenés, mely elmulasztásának súlyos következményei vannak. Az értesítésre azonban nem kötelező megjelenni, elegendő, ha az értesítettnek tudomása van arról, hogy mikor lesz a tárgyalás és lehetősége van azon részt venni.

A szabálysértési törvény a fiatalkorú eljárás alá vont személy törvényes képviselőjét nem említi meg a szabálysértési eljárásban részt vevő személyek között, ezentúl vallomását a bizonyítékok közzé sem emelte be. Ebből következő véleményem szerint, vele szemben nem alkalmazható az elővezetés és a rendbírság, mint kényszerintézkedés.

A fiatalkorú törvényes képviselőjének megjelenése alól természetesen vannak kivételek, ezek a következő esetek:

- a törvényes képviselő a fiatalkorúval együtt követte el a szabálysértést, illetve az érdekei a fiatalkorú érdekeivel egyébként ellentétesek,
- a törvényes képviselő akadályozva van jogai gyakorlásában,
- a fiatalkorúnak nincs törvényes képviselője, vagy nem állapítható meg, hogy ki a törvényes

²⁵Szabs. tv. 134. § (3) bekezdés

képviselője.

Ezekben az esetekben a gyámhatóságnak kell a fiataalkorú részére eseti gyámot kirendelni, aki gyakorolja a törvényes képviselő jogait.

A tárgyaláson megjelent törvényes képviselőt a fiataalkorú életviszonyaira vonatkozóan kell meghallgatni, a törvényes képviselő erre nézve a nyilatkozatot nem tagadhatja meg. Kérdésként merül fel, hogy mi a szankciója annak, ha a fiataalkorú törvényes képviselője megtagadja a nyilatkozattételt. A törvény ehhez ugyanúgy nem fűz jogkövetkezményt, mint a tárgyaláson való meg nem jelenéséhez. Igaz a gyakorlatban ritkán, szinte sosem fordul elő olyan, hogy a tárgyaláson megjelent törvényes képviselő megtagadja a nyilatkozattételt.

Érdekesség, hogy a meghallgatott törvényes képviselők nagyobb részben a fiataalkorú személyről pozitív jellemzést adnak. Fontos, hogy nyilatkozatot tesznek, nem vallomást, nem tanúkénti minőségben vannak jelen a tárgyaláson, így igazmondási kötelezettségük sincs, tehát nyilatkozatukat ennek fényében kell értékelni.

Eltérő eljárási szabály a fiataalkorú elkövetők ügyében, hogy az eljárást befejező érdemi határozattal szemben nemcsak a fiataalkorú eljárás alá vont személy, hanem a törvényes képviselője is jogorvoslással élhet, így részére a határozatot, végzést kézbesíteni kell.

A bizonyítási eljárás körében speciális szabály, hogy a fiataalkorú eljárás alá vont személyt szembesíteni csak akkor lehet, ha az benne nem kelt félelmet, ekkor is csak a törvényes képviselőjének jelenlétében.²⁶

A törvény lehetőséget ad arra, hogy ha a szabálysértési hatóság az eljárás adatai alapján indokoltnak tartja, akkor kezdeményezheti a fiataalkorú védelembe vételét az erre hatáskörrel rendelkező szervnél. Ezzel ellentétben nem lehetőséget ad, hanem kötelezi a szabálysértési hatóságot, a bíróságot és az előkészítő eljárást lefolytató szervet, hogy ha elzárással is sújtható

²⁶Szabs. tv. 134. § (8) bekezdés

szabálysértést követett el a fiataikorú, akkor kezdeményezzék a fiataikorú védelembe vételét a hatáskörrel rendelkező szervnél.

A szabálysértési eljáráshoz kapcsolódóan megemlíteném a mediáció jogintézményét, mely nem a szabálysértési eljárás része, az ahhoz való kapcsolódást az eljárás felfüggesztése és az ügy közvetítői eljárásra utalása biztosítja.²⁷

A szabálysértési törvény 82/A. § szerinti közvetítői eljárás lefolytatásának a fiataikorú eljárás alá vont személy esetén is lehetőség van az általános törvényi feltételek fennállása esetén. A közvetítői eljárás alapjául tehát szolgálhatnak a fiataikorúak által elkövetett szabálysértések, mely esetben a jogalkotó nem a szabálysértések jellegére összpontosít, hanem annak elkövetőjét helyezi középpontba, mivel mind az uniós, mind a nemzetközi szabályozásban hatalmas jelentősége van a fiataikorú elkövetők jövőbeni jogkövető magatartása elősegítésének, mely egyben a közvetítői eljárás egyik legfontosabb célja is.²⁸

A közvetítő előtti közvetítői eljárásra a fiataikorú eljárás alá vont személy törvényes képviselőjét is idézik, tájékoztatják az eljárás lényegéről, jogkövetkezményeiről, jogairól és kötelezettségeiről.²⁹

Nemzetközi kutatások szerint a fiataikorúak ügyeiben alkalmazott közvetítői eljárások az esetek 90 %-ában eredményesen zárultak, így indokolt lenne a fiataikorúak ügyeiben ennek minél szélesebb körben való alkalmazása.³⁰

²⁷Perényi Nóra: Mediáció a szabálysértési eljárásban 6. o.
<http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/114-dr-perenyi-nora-mediacio-a-szabalysertesi-eljarasban>
(megtekintés időpontja: 2018. április 8.)

²⁸Perényi Nóra: Mediáció a szabálysértési eljárásban 8. o.
<http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/114-dr-perenyi-nora-mediacio-a-szabalysertesi-eljarasban>
(megtekintés időpontja: 2018. április 8.)

²⁹73/2013. (XII. 18.) BM rendelet 3. § (4) bekezdés

³⁰Kazsimérszki Livia: A szabálysértési közvetítői eljárás gyakorlati tapasztalatai - A fiataikorúakkal szemben alkalmazható szankciók

[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/kazsimerszki_livia_szabalysertesi_kozvetitoi_eljaras_tapaztalatai\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/kazsimerszki_livia_szabalysertesi_kozvetitoi_eljaras_tapaztalatai[jogi_forum].pdf) (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

Nincs eltérő szabályozás a következő eljárásra, azonban mégis érdemes megemlíteni, ugyanis a fiatalkorúakkal szembeni alkalmazhatósága komoly aggályokat vet fel. Ez a jogintézmény a bíróság elé állítás. A bíróság elé állítás alapja az, hogy a szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés esetén a rendőrség a tetten ért eljárás alá vont személyt gyorsított bírósági eljárás lefolytatása céljából őrizetbe veheti.³¹

A szabálysértési őrizet a bíróság érdemi végzésnek meghozataláig, de legfeljebb hetvenkettő óráig tarthat, melybe a szabálysértési őrizetet megelőző előállítás idejét is bele kell számítani. Ha a bíróság a szabálysértési őrizet tartama alatt nem folytatta le a gyorsított bírósági eljárást vagy nem szabott ki szabálysértési elzárást, akkor az eljárás alá vont személyt nyomban szabadon kell bocsátani.³²

A szabálysértési őrizet tartamára vonatkozó szabály az is, hogy ha a szabálysértési elzárást kiszabó végzés nem emelkedett jogerőre és alappal feltehető, hogy az eljárás alá vont személy szabadlábon hagyása esetén újabb szabálysértési elzárással sújtható szabálysértést követne el, akkor szabálysértési őrizet tartama meghosszabbítható a másodfokú bíróság végzésének meghozataláig, illetve a nem jogerősen kiszabott szabálysértési elzárás tartamáig, de legfeljebb a meghosszabbítástól számított tíz napig tart.³³

A szabálysértési őrizetbe vételről a fiatalkorú eljárás alá vont személy törvényes képviselőjét értesíteni kell. Célszerű lenne itt szabályozni, hogy egyben tájékoztatni kell a meghallgatás időpontjáról, ugyanis itt is érvényesül az a szabály, hogy a fiatalkorú elkövető meghallgatására a törvényes képviselő jelenlétében kerül sor. Gyakorlatban többször előfordult az előkészítő eljárást lefolytató szerv által tartott meghallgatáson a fiatalkorú törvényes képviselője helyett a kirendelt védő egyben ellátta a törvényes képviselő jogait is, melyért még díjazást is kért. Álláspontom szerint ez helytelen megoldás volt, bár tény, hogy sok esetben szinte lehetetlen előkeríteni a fiatalkorú törvényes képviselőjét és a fiatalkorút úgy meghallgatni, hogy azon jelen is legyen, azonban a törvény konkrétan kimondja, hogy hogyan kell eljárni abban az esetben ha a törvényes

³¹Szabs. tv. 73. § (1) bekezdése

³²Szabs. tv. 73. § (2) bekezdése

³³Szabs. tv. 73. § (3)-(4) bekezdések

képviselő akadályozva van a jogai gyakorlásában.

Szintén aggályos véleményem szerint az is, hogy az igazgatási intézkedések nyomán a megyékben megvalósult az egyes szabálysértési eljárások központosítása, így például Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében ez érintette a gyorsított bírósági eljárásokat. Eszerint, ha Szabolcs-Szatmár-Bereg megye területén követi el az elkövető az elzárással is sújtható szabálysértést és a rendőrség tetten éri, majd szabálysértési őrizetbe veszi, akkor a gyorsított bírósági eljárást a Nyíregyházi Járásbíróság folytatja le. Itt máris érezhető, hogy ha például egy Nyíregyházától több 10 kilométerre lévő helyen például Mátészalka vagy Fehérgyarmat területén követi el a fiatakorú a szabálysértést, akkor a fiatakorú és a törvényes képviselője is hátrányos helyzetbe kerül, ugyanis ahhoz, hogy a törvényes képviselő a fiatakorú meghallgatásán jelen legyen a Nyíregyházára utazását mind időben, mind anyagilag meg kell oldania. Tudva lévő, hogy ezeket a szabálysértéseket amúgy is a szegényebb sorsú családból származó, a szociális segélyen kívül egyéb jövedelemmel és vagyonnal nem rendelkező családok tagja követik el. Ez is megkérdőjelezi a gyorsított bírósági eljárás fiatakorúval szembeni alkalmazhatóságát.

A gyorsított bírósági eljárás szabályait a szabálysértési törvény 124. § - 126. §-ai tartalmazzák. Ezen eljárás bevezetésének egyik célja az volt, hogy az elzárással is sújtható szabálysértések közül a leggyakrabban előforduló tulajdon elleni szabálysértések esetén - melyek közvetlenül érintik az állampolgárokat - az elkövetőkkel szemben gyorsan és hatékonyan tudjanak fellépni. Azonban álláspontom szerint ez a visszajára is fordulhat, ugyanis sok esetben olyankor is sor kerül a szabálysértési őrizet alkalmazására, amikor sem a cselekmény tárgyi súlya, sem az elkövető személyi körülménye nem indokolja annak alkalmazását.

Fiatakorúak esetében felvetődik az a kérdés, hogy vajon a szabálysértési őrizet, mint kényszerintézkedés alkalmazása, illetve ide kapcsolódva a szabálysértési elzárás, mint büntetés eleget tesz-e annak a törvényi követelménynek, hogy a fiatakorúval szemben úgy kell eljárni, hogy a helyes irányba való fejlődése biztosítva legyen. Egy „bagatell” szabálysértés elkövetése miatt alkalmazott szabálysértési őrizet nem hagy-e olyan mély nyomot a fiatakorúban, hogy megakadályozza azt, aminek a célját kellene szolgálni.

Ezzel kapcsolatosan említést érdemel a Gyermekek jogairól szóló, New Yorkban 1989. november 20-án kelt Egyezmény - Magyarországon az 1991. évi LXIV. törvény hirdette ki - mely szerint a tizenhét év alatti személy gyermeknek minősül. Egyik legfontosabb alapelve, hogy gyermek őrizetben tartása vagy letartóztatása, illetőleg vele szemben szabadságvesztés büntetés kiszabása a törvény értelmében csak végső eszközként alkalmazható a lehető legrövidebb időtartamban.

Magyarország Alaptörvény I. cikk (1) bekezdése szerint az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. A (3) bekezdés kimondja, hogy az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.

A XVI. cikk szól a gyermekek jogairól, melyből kiemelendő az (1) bekezdés, mely szerint minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény katalógusszerűen tartalmazza a gyermekek jogait, melyek közül jelenleg az alábbiak érintettek:

- testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéshez. egészséges felnevelkedést és jólétet biztosító saját családi környezetben való nevelkedéshez való jog,
- az egyéni fejlődést veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéshez való jog,
- az emberi méltóság tiszteletben tartásához való jog,
- a gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyegetésnek, más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek és bánásmódnak,
- oktatáshoz való jog.³⁴

³⁴Pallo József: Új szabálysértési törvény - változó szemlélet, Börtönügyi Szemle 2012/4., 15-16.o.

Megállapítható, hogy a fiatalkorúakkal szemben alkalmazott szabálysértési őrizet és szabálysértési elzárás korlátozza a gyermeki jogokat, melyek bár nem korlátozhatatlan alapjogok, azonban alkalmazásuk során az arányosság megléte vitatható. Például 1000 forint értékű falopás esetén indokolt-e, hogy egy fiatalkorú ki legyen téve annak, hogy ezért hetvenkét óráig fogdán tartják.

Aggályos továbbá a szabályozás azért is, mert a jogalkotó bűncselekmények esetén a tettenérés fogalmának meghatározásához szigorú követelményeket támaszt, míg a szabálysértések esetén tágabb mozgásteret hagy, így a szabálysértési őrizetbe venni az elkövetőt jelentősen könnyebb.³⁵

Bíróági titkárként több alkalommal folytattam le fiatalkorúval szemben gyorsított bírósági eljárást. Ezekben az eljárásokban is többször került sor arra, hogy a fiatalkorú elkövetővel szemben csak figyelmeztetés intézkedés került alkalmazásra, ugyanis egy büntetlen szabálysértési előéletű személlyel szemben még a cselekmény igen nagy tárgyi súlya sem alapozza meg azt, hogy elzárás büntetés kerüljön alkalmazásra. Gyorsított bírósági eljárásban a figyelmeztetés intézkedés alkalmazása olyan aggályt is felvet, hogy ebben az esetben nincs lehetőség a szabálysértési őrizetben eltöltött idő beszámítására úgy, mint a szabálysértési elzárás, a pénzbírság vagy a közérdekű munka esetén. Az elkövetőt ebben az esetben nem is büntetéssel sújtjuk, hanem kizárólag a hatóság a cselekménye elkövetésével kapcsolatosan kifejti a rosszallását és felhívja az ezektől való jövőbeni tartózkodásra.

Álláspontom szerint a fiatalkorúakkal szemben a szabálysértési őrizetbe vételt és gyorsított bíróság eljárást ki kellene zárni, mivel az álláspontom szerint nem szolgálja a fiatalkorú érdekeit, ugyanis nincs nevelő jellege, mely a fiatalkorúval szembeni eljárás egyik legfontosabb alapelve.

http://epa.oszk.hu/02700/02705/00092/pdf/EPA02705_bortonugyi_szemle_2012_4_001-019.pdf (megtekintés időpontja: 2018. április 8.)

³⁵Mándi Veronika: Alkotmányossági aggályok a szabálysértési őrizetbe vétel gyakorlata kapcsán. Büntetőjogi szemle 2013/1-2. szám
<http://ujbtk.hu/mandi-veronika-alkotmanyossagi-aggalyok-a-szabalysertesi-orizetbe-vetel-gyakorlata-kapcsan/>
(megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

V. A fiatalkorúval szemben alkalmazható szankciók rendszere

A szankció a jogi felelősség érvényesítésének eszköze, melynek a jogsértőre és a környezetre való effektív hatásának érdekében igazodnia kell az adott jogsértés természetéhez (generálprevenció). Így ha lehetőség van az eredeti, jogszerű állapot megteremtésére, akkor a szankció ennek helyreállítására irányul, ha nincs, akkor az elsődleges célja a hátrányokozás, melynek következtében a jogsértő rosszabb helyzetbe kerül, mint előtte volt (represszió).³⁶

A szabálysértési törvény szankciórendszere zárt, mivel a törvény kizárólag a felsorolt joghátrányokat helyezheti kilátásba. A szankciók büntetésekre és intézkedésekre tagolódnak, a büntetések a represszív, megtorló jellegű jogkövetkezmények, míg az intézkedések a reparatív, helyreállító természetű szankciók.

Az elkövetett szabálysértés miatt kiszabható szankció meghatározásakor a szabálysértési hatóság és a bíróság a törvényi keretek között mérlegelési jogkörben jár el. A szabálysértési törvényen túl az egyes szabálysértésekhez más jogszabályok is fűznek különböző hátrányos következményeket, ilyen közigazgatási szankció pl. a közlekedési büntetőpont³⁷.

1. A büntetések

A Szabs. tv. 7. § (1) bekezdése felsorolja, hogy milyen büntetések szabhatók ki az eljárás alá vont személlyel szemben. Ezek a következők:

- szabálysértési elzárás
- pénzbírság
- közérdekű munka.

³⁶Cserép Attila - Fábián Adrián - Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez Wolters Kluwer, Elektronikus kommentár
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/353/id/A13Y1437.KK/ts/20170523/lr/chain193> (megtekintés időpontja: 2018. április 6.)

³⁷2000. évi CXXVIII. törvény a közúti közlekedési előéleti pontrendszerrel

Ezek a büntetések önállóan és egymás mellett is kiszabhatóak, azzal a kivétellel, hogy szabálysértési elzárás büntetés mellett nem lehet kiszabni közérdekű munka büntetést. Ezentúl a törvény egyes szabálysértési tényállások esetén megállapíthatja a büntetés vagy az intézkedés kiszabásának egyéb törvényi feltételeit, egyes büntetések vagy a helyszíni bírság kiszabásának kizártságát, a helyszíni eljárásra, valamint a büntetés, intézkedés végrehajtására vonatkozó eltérő szabályokat.³⁸

1.1 A szabálysértési elzárás

A fiataikorúval szemben kiszabható szabálysértési elzárás kizárólag a tartamában tér el a felnőttkorúval szemben kiszabható szabálysértési elzárástól. Így a fiataikorúval szemben a szabálysértési elzárás leghosszabb tartama 30 nap lehet, halmazati büntetés³⁹ esetén pedig 45 nap.⁴⁰

Fontos, hogy a fiataikorúval szemben a szabálysértési törvény 23. §-ában meghatározott ismételt elkövetésre vonatkozó szabályok nem alkalmazhatók.⁴¹

Szabálysértési elzárást csak a törvényben felsorolt elzárással is büntethető szabálysértések esetén szabhat ki a bíróság. Ezeket a szabálysértéseket a szabálysértési törvény XXIII. fejezete tartalmazza, melyek a következőek: magánlaksértés, önkényes beköltözés, távoltartó határozat szabályainak megszegése, kötelező tartózkodás szabályainak megszegése, rendzavarás, garázdaság, közbiztonsági tevékenység jogosulatlan végzése, tiltott prostitúció, veszélyes fenyegetés, felosztatott egyesület tevékenységében való részvétel, valótlan bejelentés, hivatalos személy által elkövetett hamis statisztikai adatszolgáltatás, járművezetés az eltiltás hatálya alatt, a tulajdon elleni szabálysértés, közérdekű üzem működésének megzavarása, korlátozott robbanóanyag-prekurzorral kapcsolatos tevékenység folytatása az eltiltás hatálya alatt, jogosultán vadászat, tulajdonosi hozzájárulás nélküli építés.

³⁸Szabs. tv. 7. § (4) bekezdés a) - c) pontok

³⁹Ha az eljárás alá vont személyt ugyanabban az eljárásban több szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértés miatt vonják felelősségre.

⁴⁰Szabs. tv. 27. § (2) bekezdés a) pont

⁴¹Szabs. tv. 27. § (4) bekezdés

A szabálysértési elzárás tartamába be kell számítani a szabálysértési elzárás alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt szabálysértési őrizet teljes idejét, valamint a szabálysértési elzárás alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt négy órát meghaladó tartamú előállítás tartamát. Mindkét beszámítani rendelt időtartam esetén minden megkezdett óra egész órának számít.⁴²

Vannak olyan esetek, melyek fennállása esetén nem szabható ki szabálysértési elzárás.

Ezek a következő esetek:

- a) a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, illetve kórházi fekvőbeteg-ellátásban részesül,
- b) a várandósság tizenkettedik hetét elérő nő,
- c) tizennegyedik életévét be nem töltött gyermekét egyedül nevelő szülő, gyám,
- d) fogyatékos, vagy folyamatos ápolást, felügyeletet, gondozást igénylő hozzátartozójáról⁴³ egyedül gondoskodik.⁴⁴

Fiatalkorú elkövetők esetén a b) szerinti kizárási eset az életkorra tekintettel ritkán áll fenn, azonban nem elképzelhetetlen, pl. a tiltott prostitúció szabálysértés elkövetése esetén gyakorlatomban többször találkoztam ilyen esettel, a fiatalkorú elkövető az ebből származó bevételből próbálja meg eltartani már meglevő kiskorú gyermekét. Ezzel szemben a c) pont és a d) szerinti kizárási okok fennállása nem életszerű.

A szabálysértési elzárás büntetés kiszabása előtt tehát mindig meg kell vizsgálni azt, hogy nem áll-e fenn elzárást kizáró ok. Álláspontom szerint szabálysértési elzárást kiszabni csak akkor lehet, ha az eljárás alá vont személyt a bíróság meghallgatja ezekre a körülményekre vonatkozóan és

⁴²Szabs. tv. 9. § (2) bekezdés

⁴³Szabs. tv. 29. (1) bekezdés e) pont szerint alkalmazandó a 2012. évi C. törvény 459. § (1) bekezdés 14. pont szerint hozzátartozó az egyeneságbeli rokon és ennek házastársa vagy élettársa, az örökbefogadó és a nevelőszülő (ideértve az együtt élő mostohaszülőt is), az örökbe fogadott és a nevelt gyermek (ideértve az együtt élő mostohagyermeket is), a testvér és a testvér házastársa vagy élettársa, a házastárs, az élettárs, a házastárs vagy az élettárs egyeneságbeli rokona és testvére;

⁴⁴Szabs. tv. 10. §

felhívja az eljárás alá vont személy annak igazolására vagy ha az eljárás alá vont személy a tárgyaláson nem jelenik meg, akkor egy környezettanulmány beszerzésével meggyőződik arról, hogy állhat-e fenn kizárási ok, ha ebből pedig erre utaló adat merül fel, akkor további okirati bizonyítékokat lehet szerezni be. Mindez szükséges ahhoz, hogy törvényes és végrehajtható szankció kerüljön az eljárás alá vont szemben kiszabásra.

A szabálysértési törvény 2016. január 1-jével hatályos módosítása után lehetőség van fiataikorú eljárás alá vont személlyel szemben a szabálysértési elzárás büntetés végrehajtásának felfüggesztésére, ha alaposan feltehető, hogy a büntetés célja annak végrehajtása nélkül is elérhető. Az új jogintézmény a cselekmény tárgyi súlyához, a fiataikorú elkövető személyes körülményeihez igazodó büntetéskiszabás erősítését szolgálja.⁴⁵ A próbaidő tartamát hónapokban kell meghatározni, a próbaidő egy hónaptól hat hónapig terjedő időtartamú lehet.

A szabálysértési elzárás végrehajtása nem függeszthető fel azzal a fiataikorúval szemben,

- a) akit a szabálysértés elkövetésének időpontját megelőző három hónapon belül szabálysértési elzárással sújtandó szabálysértés elkövetése miatt jogerősen elmarasztaltak,
- b) aki a szabálysértési elzárással sújtandó szabálysértést a szabálysértési elzárás felfüggesztésének próbaideje alatt követte el.⁴⁶

A törvény meghatározza azokat az eseteket, amikor a végrehajtásában felfüggesztett szabálysértési elzárást fogatosítani kell. Az egyik eset az, amikor a próbaidő alatt megállapításra kerül, hogy kizáró ok ellenére függesztették fel a szabálysértési elzárás végrehajtását, míg a másik eset az, amikor a próbaidő alatt elkövetett szabálysértési elzárással sújtható szabálysértés elkövetése miatt szabálysértési elzárás büntetést szabnak ki a fiataikorú elkövetővel szemben.

A szabálysértési elzárás fogatosítását előbbi esetben a végrehajtásában felfüggesztett

⁴⁵Cserép Attila - Fábián Adrián - Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez Wolters Kluwer, Elektronikus kommentár
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/353/id/A13Y1437.KK/ts/20170523/lr/chain193> (megtekintés időpontja: 2018. április 6.)

⁴⁶Szabs. tv. 27/A. § (3) bekezdés

szabálysértési elzárást kiszabó bíróság rendeli el, míg az utóbbi esetben a próbaidő alatt elkövetett szabálysértés miatt eljáró bíróság rendeli el.

A végrehajtásában felfüggesztett szabálysértési elzárás büntetést a próbaidő eredményes elteltével kell kitöltöttnek tekinteni, ha nem kerül sor a végrehajtás foganatosításának elrendelésére.

Mind a szabálysértési elzárás büntetés végrehajtásának felfüggesztése, mind a foganatosítás elrendelése esetén értesíteni kell a védelembe vétel esetén az ügyében eljáró gyámhatóságot és ha a fiatakorú megelőző pártfogás alatt áll, akkor a gyámhatóság útján a megelőző pártfogót.

A szabálysértési őrizetnél és a gyorsított bírósági eljárásnál felvetett aggályok és általam kifejtettek a szabálysértési elzárás büntetést illetően is helytállóak. Bár a szabálysértési elzárás büntetés végrehajtásának felfüggesztése során elkerülhető, hogy a szabálysértési elzárás ténylegesen végrehajtásra kerüljön, mivel az kellő visszatartó erő lehet, hogy a próbaidő alatt elkövetett szabálysértés miatt, ha szabálysértési elzárást szab ki a bíróság, akkor a végrehajtásában felfüggesztett szabálysértési elzárást is végre kell hajtani.

Megjegyezném azt is, hogy szabálysértési elzárás büntetés alkalmazására általában akkor kerül sor, ha a fiatakorú már követett el szabálysértési elzárással is sújtható szabálysértést, az általuk a leggyakrabban elkövetett tulajdon elleni szabálysértés esetén pedig az üzletszerűség alapján bekövetkezhet az, hogy bűncselekménynek minősül a fiatakorú cselekménye és akkor vele szemben már büntetőeljárás kerül lefolytatásra és büntetőjogi büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására kerül sor.

1. 2. A pénzbírság

A szabálysértési törvény 27. § (2) bekezdés b) pontja meghatározza, hogy a pénzbírság legmagasabb összege ötvenezer forint lehet, elzárással is sújtható szabálysértések esetén pedig százezer forint.

A kiszabható pénzbírság minimumát a fiatalkorúak esetében is a szabálysértési törvény 11. § (1) bekezdése határozza meg, az ötezer forintban.

Pénzbírságot bármely szabálysértés miatt ki lehet szabni. Fontos, hogy fiatalkorúval szemben csak akkor, ha annak megfizetését vállalja.

A pénzbírság esetén is él a beszámítás szabálya, azaz a pénzbírság összegébe a pénzbírság alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt szabálysértési őrizet teljes idejét, valamint a pénzbírság alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt, négy órát meghaladó tartamú előállítás tartamát be kell számítani. A szabálysértési őrizet, valamint a négy órát meghaladó tartamú előállítás minden megkezdett órája helyébe kettőszáz forint pénzbírságot kell beszámítani.⁴⁷

Fontos szabály, hogy egyes kiemelt közlekedési és közlekedési szabálysértések esetén a pénzbírság kötelező mértéke rendeletben van meghatározva.⁴⁸ Így felmerül a kérdés, hogy mi történik akkor, ha a kötelező mértékű pénzbírság összege magasabb, mint a fiatalkorúval szemben kiszabható pénzbírság maximuma, azaz ötvenezer forint. Ezt a kérdést rendezi a szabálysértési törvény 27/A. § (2a) bekezdése, mely szerint ha a kormányrendeletben meghatározott kötelező mérték nem haladja meg az ötvenezer forintot, akkor a kormányrendeletben meghatározott mértékű pénzbírságot kell kiszabni, ha pedig meghaladja, akkor az 50.000,- forintos összeghatáron belüli pénzösszeget. Így például, ha az eljárás alá vont személy megszegi a KRESZ 4. § (1) bekezdés a) pontjában⁴⁹ foglaltakat, akkor a 63/2012. (IV. 2.) Kormányrendelet 3. melléklete szerint 90.000,- forint pénzbírsággal kell sújtani, ha ez az elkövető azonban fiatalkorú, akkor csak 50.000,- forint pénzbírság kiszabásának van helye.

Pénzbírság kiszabása esetén a fiatalkorú eljárás alá vont személynek lehetősége van a pénzbírságot közérdekű munkával megváltani, ha a tizenhatodik életévét betöltötte.

⁴⁷Szabs. tv. 11. § (2) bekezdés

⁴⁸63/2012. (IV. 2.) Kormányrendelet

⁴⁹Az engedélyhez kötött jármű vezetője nem rendelkezik járművezetésre jogosító okmánnyal.

A pénzbírság közérdekű munkával történő megváltását a szabálysértési törvény 13. §-a biztosítja, erről a pénzbírságot kiszabó határozatban tájékoztatni kell az eljárás alá vont személyt.

A pénzbírságot ötezer forintonként 6 óra közérdekű munkára kell átváltoztatni, az ötezerrel nem osztható részt figyelmen kívül kell hagyni.⁵⁰ Amennyiben az eljárás alá vont személy élni kíván ezzel a lehetőséggel, akkor a pénzbírság befizetésére rendelkezésre álló határidő lejártát követő harmadik munkanapig kell személyesen jelentkezni az eljárás alá vont személy lakóhelye vagy tartózkodási helye, ezek hiányában az elkövetés helye szerint illetékes állami foglalkoztatási szervnél.

Fontos, hogy nem lehet a pénzbírságot közérdekű munkával megváltani, ha az eljárás alá vont személy a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvényben meghatározott fogyatékos személy, illetve kórházi fekvőbeteg-ellátásban részesül vagy a várandósság tizenkettedik hetét elérő nő.⁵¹

Pénzbírságot meg nem fizetése esetén a bíróság szabálysértési elzárásra változtatja át akként, hogy ötezer forintonként egy nap szabálysértési elzárást kell megállapítani, az ötezerrel nem osztható részt nem kell figyelembe venni.⁵²

Nincs helye a meg nem fizetett pénzbírság szabálysértési elzárásra való átváltoztatásának akkor, ha a szabálysértési elzárást kizáró okok állnak fenn vagy ha azt az eljárás alá vont személy közérdekű munkával megváltotta.

Itt említeném meg, bár nem a büntetések között taglalja a szabálysértési törvény, hanem a helyszíni eljárás alatt, a helyszíni bírság jogintézményét. A szabálysértési törvény 99. § (1) bekezdése szerint a helyszíni intézkedés során a szabálysértés elkövetését elismerő személlyel szemben van helye helyszíni bírság kiszabásának. A hatályos törvényünk fiataalkorúval szemben nem tiltja a helyszíni bírság kiszabását.

⁵⁰Szabs. tv. 142. § (3) bekezdés

⁵¹Szabs. tv. 142. § (2) bekezdés

⁵²Szabs. tv. 12. § (1) bekezdés

A fiatalkorúval szemben kiszabható helyszíni bírság legmagasabb összeg 25.000,- forint.

Fontos, hogy csak a törvényes képviselője jelenlétében szabható ki, és csak akkor, ha annak megfizetését vállalja, hasonlóan a pénzbírság megfizetésének szabályához.

Gyakorlatban a bíróságon fiatalkorúval szemben kiszabott helyszíni bírsággal akkor találkoztam, amikor a meg nem fizetés miatt szabálysértési elzárásra átváltoztatás iránt beterjesztették az iratokat. Leggyakoribb probléma az volt, hogy a helyszíni bírság nyomtatványon nem szerepelt a törvényes képviselő aláírása, így ebben az esetben az alapeljárásban történt törvénysértés miatt a szabálysértési törvény 141. § (13) bekezdés e) pontja alapján a helyszíni bírságot a bíróság hatályon kívül helyezte.

A 141.§ (7) bekezdés kimondja, hogy helyszíni bírság hatályon kívül helyezésének csak a törvény 99/A. §-ában foglaltak esetén van lehetőség. A 99/A. § pedig tartalmazza a helyszíni bírság kiszabásának a 27/A. § (2) bekezdés c) pontjába, (2a) bekezdésébe és a (3) bekezdésébe ütközését. Ezek a fiatalkorúval szemben kiszabható helyszíni bírság kiszabásának az előbbieken ismertetett feltételei.

Álláspontom szerint helyes az a jogalkotói megoldás, hogy a törvényes képviselő jelenlétében kerülhessen sor fiatalkorúval szemben helyszíni bírság kiszabására, ugyanis meg tudja akadályozni, hogy a fiatalkorú abból a célból írja alá a helyszíni bírság nyomtatványt, hogy például a felelősségre vonása ne jusson a szülei tudomására vagy azt, hogy indokolatlanul magas összeg kerüljön vele szemben kiszabásra, melynek megfizetését egyébként nem tudja teljesíteni.

1.3. A közérdekű munka

A Szabs. tv. 27/A. § (5) bekezdés szerint fiatalkorú eljárás alá vont személlyel szemben közérdekű munkát csak akkor lehet kiszabni, ha a fiatalkorú személy a határozat meghozatalakor a 16.

életét betöltötte és annak kiszabásához a szabálysértési hatóság meghallgatásán⁵³ vagy a bírósági tárgyaláson⁵⁴ hozzájárult. Hozzájáruló nyilatkozat hiányában nem szabható ki vele szemben közérdekű munka. Ez a szabály a hatályos munkajogi szabályozással⁵⁵ és a hatályos büntetőjogi szabályozással⁵⁶ is összhangban van.

Egyetértek azon állásponttal, mely szerint ez a fenti jogalkotói szabályozás aggályos, mivel az eljárás alá vont személy egy fakultatív lehetőségként értelmezi a közérdekű munka kiszabásához való hozzájárulásra irányuló kérdést, és úgy kezeli, hogy ezt a büntetést fogja kapni, ezáltal az alakul ki, hogy azért kapta ezt a büntetést, mert ő választotta, így annak célját másként értelmezi, mint ami az eredetileg lenne. Másrészt a bíróság büntetés kiszabási lehetőségét korlátozza azzal, hogy annak kiszabását hozzájáruló nyilatkozathoz köti.⁵⁷

Célszerű lenne a hozzájáruló nyilatkozat mellőzése és a kiszabásának a feltételeit igazoló bizonyítékok előadása. Gondolok itt arra, hogy ha arra hivatkozik az eljárás alá vont személy, hogy egészségügyi problémája vagy betegsége van, akkor azt igazolja az alapeljárásban. Ugyanis sokszor előfordult a gyakorlatban, hogy a közérdekű munka elzárásra átváltoztatása iránti eljárásban jelezte az elkövető olyan betegségét, mely a közérdekű munka kiszabásakor már fennállt és annak ismeretében nem kerülhetett volna sor a kiszabására. Tehát nem a hozzájáruló nyilatkozatot kellene megkövetelni, hanem megvizsgálni azt, hogy törvényesen kiszabható-e vele szemben.

A törvény a közérdekű munka maximumát - szemben a szabálysértési elzárás és a pénzbírság mértéknél alkalmazandó szabályoknál - nem határozza meg eltérő mértékben, mint a felnőttkorúaknál. Ebből következően a legkisebb mértéke 6 óra, a legnagyobb mértéke 180 óra, a tartamát mindig órákban kell meghatározni.

⁵³Szabs. tv. 104. § (3) bekezdés

⁵⁴Szabs. tv. 120. § (5) bekezdés

⁵⁵A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 34. § (2) bekezdés

⁵⁶A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 112. §

⁵⁷Dr. Mócza Réka: A szabálysértési jog szankciórendszerének gyakorlati alkalmazása és annak nehézségei, [http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/mocza_reka_szabalysertesi_jog_szankciorendszere\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/mocza_reka_szabalysertesi_jog_szankciorendszere[jogi_forum].pdf) (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

Hasonló szabály érvényesül itt is a beszámítással kapcsolatosan, mint a szabálysértési elzárásnál és a pénzbírságnál, tehát a közérdekű munka tartamába a közérdekű munka alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt szabálysértési őrizet teljes idejét, valamint a közérdekű munka alapjául szolgáló szabálysértéssel összefüggésben elrendelt, négy órát meghaladó tartamú előállítás tartamát be kell számítani.

A szabálysértési őrizet, valamint a négy órát meghaladó tartamú előállítás minden megkezdett óráját egy óra tartamú közérdekű munkaként kell beszámítani.⁵⁸

A közérdekű munka kiszabásával szembeni kizáró okok teljes egészében megegyeznek a szabálysértési elzárás kiszabását kizáró okokkal, ezzel kapcsolatosan a törvény egyszerűen visszautal a 10. §-ra.

A közérdekű munka kiszabása azt jelenti, hogy az eljárás alá vont személy köteles a számára meghatározott munkát elvégezni, egyébként nem korlátozható a személyi szabadsága. A közérdekű munkakötelezettség nem teljesítése annak elzárásra való átváltoztatását vonja maga után akként, hogy hat óra közérdekű munkának egy nap szabálysértési elzárás felel meg, ha a közérdekű munka hátra lévő része nem éri el a hat órát, akkor azt nem lehet átváltoztatni.⁵⁹

A közérdekű munka büntetés kiszabása esetén az alábbi problémák vetődnek fel. Az egyik fő probléma a közérdekű munka teljesítése érdekében való jelentkezés határideje. A törvény előírja, hogy az eljárás alá vont személy a határozat jogerőre emelkedésétől számított 3 napon belül köteles jelentkezni az illetékes állami foglalkoztatási szervnél. A gyakorlatban azonban az eljárás alá vont személyen kívül álló ok miatt is ez kivitelezhetetlen. Abban az esetben, ha gyorsított bírósági eljárásban sújtják közérdekű munka büntetéssel a fiatakorút, akkor egyszerű az eset, mert ha a végzés jogerőssé válik a tárgyaláson, akkor nyomban kézhez kapja az írásba foglalt végzést és azzal azonnal jelentkezhet az állami foglalkoztatási szervnél.

⁵⁸Szabs. tv. 14. § (2a) bekezdés

⁵⁹Szabs. tv. 15. §

Azonban, ha egy tárgyaláson nem jelenik meg, de az előkészítő eljárás során nyilatkozatot tett arról, hogy hozzájárul a közérdekű munka kiszabásához, akkor az eljárási szabályok maradéktalan betartása mellett is elképzelhetetlen, hogy megkapja úgy a jogerős határozatot, hogy 3 napon belül jelentkezni tudjon.

A 2015. december 31. napjáig hatályos törvényi szabályozás a három napnál méltányosabb volt, ugyanis akkor három munkanapja volt az elkövetőnek jelentkezni. A jelenlegi a három napba a munkaszüneti napok is beleszámítanak, így még nehezebbé tették a közérdekű munkára jelentkezést.

Álláspontom szerint szükséges lenne ezt a három napot legalább harminc napra megváltoztatni, egyrészt azért, mert a jelentkezés elmulasztásának szankciója, hogy a közérdekű munkát elzárásra kell változtatni,⁶⁰ másrészt a három napnak semmilyen olyan ésszerű indoka nincs, mely ne tenné lehetővé azt, hogy a jelentkezésre biztosított határidő hosszabb legyen.

Másik fő probléma, amit a gyakorlatban tapasztaltam, hogy nem mindegyik illetékes állami foglalkoztatási szerv tud munkalehetőséget biztosítani. A szabálysértési törvény 144. § (7) bekezdés alapján az állami foglalkoztatási szerv a foglalkoztathatósági szakvélemény figyelembevételével és a munkáltató beleegyezésével jelöli ki a foglalkoztatót a közérdekű munka végrehajtásának helyéül. Abban az esetben, ha nincs alkalmas hely, akkor a munkahely kijelölés érdekében ismételt megjelenésre kell felszólítani az elkövetőt mindaddig, amíg közérdekű munkavégzésre alkalmas munkahely kijelölésre nem kerül.⁶¹

Gyakorlatban többször találkoztam olyan esettel, hogy egy elkövetőt kb. tíz alkalommal is felhívtak arra, hogy jelentkezzen és ha pl. a tizedik alkalmat elmulasztotta, akkor úgy tekintették, mint aki a jelentkezési kötelezettségét nem teljesítette és kezdeményezték a közérdekű munka szabálysértési elzárása történő átváltoztatását.

⁶⁰Szabs. tv. 144. § (17) bekezdés b) pont

⁶¹Szabs. tv. 144. § (10) bekezdés

Véleményem szerint ezen rendelkezés méltánytalan azon elkövetőkkel szemben, akik a jelentkezési kötelezettségüknek több alkalommal eleget tettek és a közérdekű munkát önhibájukon kívül nem tudják teljesíteni. Az elkövető oldalán ez egy hosszabb ideig tartó bizonytalan helyzetet eredményez és nem azt a hatást váltja ki mint, ami a közérdekű munka büntetés eredeti célja lett volna. Fiatalok esetében ez a több alkalommal történő személyes jelentkezés negatívumként jelentkezhet például az iskolai tanulmányai folytatása során, ugyanis egy adott tanévben több napot is ezért kell távol maradnia az iskolából, hogy eleget tegyen a jelentkezési kötelezettségének. A büntetés ezentúl célját veszítheti azzal is, hogy elévülési időn belül nem lehet a kiszabott büntetést végrehajtani.⁶²

A közérdekű munka és a pénzbírság viszonyában megállapítható, hogy az elkövető számára előnyösebb, ha pénzbírság kiszabására kerül sor, mivel annak nem teljesítése esetén az még mindig megváltható közérdekű munkával, a közérdekű munka büntetés azonban nem teljesítése esetén csak elzárásra változtatható át.⁶³

2. Az intézkedések

A szabálysértés miatt alkalmazható intézkedések:

- a) a járművezetéstől eltiltás,
- b) az elkobzás,
- c) a kitiltás,
- d) a figyelmeztetés.⁶⁴

Az intézkedés a szabálysértés elkövetése miatt kilátásba helyezett joghátrány, olyan jogkövetkezménye a szabálysértésnek, mely tartalmában valamilyen hátrány, ez az azonban vagy erkölcsi-nevelő jellegű, mint a figyelmeztetés, vagy védelmi jellegű, mint a járművezetéstől

⁶²A Szabs. tv. 24. § (3) bekezdése határozza meg a büntetés végrehajthatóságának abszolút elévülési határidejét, eszerint a határozat jogerőre emelkedésétől számított két év elteltével nincs helye végrehajtásnak.

⁶³Erdődy Gyula: A magyar szabálysértési jog alakulása és fejlődési lehetőségei jogállami környezetben 11. o.
<http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/erdody-gyula-vedes-ertekezes.pdf> (megtekintés időpontja: 2018. április 6.)

⁶⁴Szabs. tv. 8. § (1) bekezdés

eltiltás, elkobzás, kitiltás.⁶⁵

Az intézkedések önállóan és egymás mellett és büntetés mellett is kiszabhatóak, kivéve a figyelmeztetést, az csak az elkobzással együtt szabható ki.

Ezt követően az egyes intézkedéseket kívánom röviden bemutatni fiatalokúra jellemző sajátosságokra figyelemmel.

2.1. A járművezetéstől eltiltás

„A járművezetéstől eltiltás jogkorlátozó intézkedés, melynek célja a közlekedés rendjének és biztonságának megóvása.”⁶⁶

Az eljárás alá vont személyt el lehet tiltani, illetve a szabálysértési törvényben meghatározott esetekben el kell tiltani a járművezetéstől, ha a szabálysértést engedélyhez kötött járművezetés szabályainak megszegésével követték el. Tartama egy hónaptól egy évig terjedhet, melybe be kell számítani azt az időt, melynek tartamára az eljárás alá vont személy vezetői engedélyét a szabálysértéssel összefüggésben a helyszínen elvették vagy azt a hatóságnál leadta.

A fiatalokúra szempontjából említésre méltó szabály, hogy a járművezetéstől eltiltás olyan személyekkel szemben is alkalmazható, akik az adott járműhöz előírt vezetési jogosultsággal még nem rendelkeznek. Ebben az esetben az eltiltás tartama alatt azt nem is szerezhetik meg. A 14. életévét betöltött fiatalokú „A” és „AM” kategóriába tartozó motorkerékpárra, a 17. életévét betöltött fiatalokú pedig „B” kategóriába tartozó jármű vezetésére szerezhethet vezetői engedélyt.⁶⁷ Így az ő esetükben ezen kategóriák esetén jöhet számításba a járművezetéstől eltiltás és például egy „B” kategóriára korlátozott eltiltásnak is csak akkor van értelme – tekintettel az eltiltás

⁶⁵Cserép Attila – Fábán Adrián – Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez Wolters Kluwer, Elektronikus kommentár
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/353/id/A13Y1437.KK/ts/20170523/lr/chain193> (megtekintés időpontja: 2018. április 15.)

⁶⁶Jacsó Judit-Sántha Ferenc: Közigazgatási büntetőjog, Miskolci Egyetemi Kiadó, 2012. 51. o.

⁶⁷Részletesen megtalálható a 326/2011. (XII. 28.) Kormányrendelet 6. és 7. mellékleteiben.

maximális határidejére - ha az eljárás alá vont személy a 17. életévet betöltötte.

A 38/2017. BK vélemény tartalmazza a büntető jogban szabályozott járművezetéstől eltiltás alkalmazásának szempontjait. Ebből a szabálysértési jogba is átvehető azon pontja, mely szerint a büntetéskiszabás céljainak megvalósulása érdekében akkor indokolt alkalmazni, ha a közlekedési bűncselekmény elkövetési körülményeiből vagy az elkövető személyiségéből arra kell következtetni, hogy az elkövetőnek a közlekedésben járművezetőként való részvétele a közlekedés biztonságát, mások életét vagy testi épségét veszélyezteti.

2.2. Az elkobzás

Az elkobzás rendszerint egy járulékos jellegű dolog ellen irányuló intézkedés.

El kell kobozni azt a dolgot:⁶⁸

- a) amelyet a szabálysértés elkövetéséhez eszközül használtak vagy arra szántak,
- b) amelynek a birtoklása jogszabályba ütközik, vagy amely veszélyezteti a közbiztonságot,
- c) amely szabálysértés elkövetése útján jött létre,
- d) amelyre a szabálysértést elkövették, vagy amelyet a szabálysértés befejezését követően e dolog elszállítása céljából használtak,
- e) amelyet az eljárás alá vont személy a szabálysértés elkövetéséért a tulajdonostól vagy annak hozzájárulásával mástól kapott.

Fiatalkorú eljárás alá vont személyek által egyik leggyakrabban elkövetett szabálysértés a lopás, mely esetén például, ha faágakat jogtalanul eltulajdonítanak és ahhoz nagyobb értéket nem képviselő kerékpárjaikat használják szállításra, akkor a Szabs. tv. 18. § (1) bekezdés d) pontja alapján van helye elkobzásnak, vagy pl. a fa összefűrészeléséhez használt kézfűrészek elkobzására az a) pont alapján van lehetőség.

⁶⁸Szabs. tv. 18. §

Fontos szabály, hogy a 18. § (3) bekezdés b) pont alapján kivételesen lehetőség van az elkobzás mellőzésére abban az esetben, ha az eljárás alá vont személyre vagy a dolog tulajdonosára a szabálysértés súlyával arányban nem álló méltánytalan hátrányt jelentene az elkobzás. Pl. 1000,- forint értékű fa lopása esetén a 30.000,- forint értékű kerékpár elkobzása méltánytalan hátrányt jelentene.

2.3. A kitiltás

„A sportrendezvényen való részvétellel, az odautazással vagy az onnan történő távozással összefüggő szabálysértés miatt az eljárás alá vont személy kitiltható bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezésre kerülő sportrendezvényről, valamint bármelyik sportszövetség versenyrendszerében megrendezett sportesemény helyszínéül szolgáló sportlétesítményből.”⁶⁹ Ilyen például, ha egy futball mérkőzésen követik el a garázdaság szabálysértését.

„A kereskedelmi tevékenységgel összefüggő szabálysértés miatt, e tevékenysége folytatásának megakadályozása érdekében az eljárás alá vont személy kitiltható a kereskedelmi létesítményből vagy kereskedelmi tevékenység helyéül szolgáló egyéb helyszínről.”⁷⁰ Ilyen például a bolti lopás. A törvény a tartamát minimum hat hónapban, maximum kettő évben határozza meg.

2.4. A figyelmeztetés

A fiatalokú elkövetők esetén leggyakrabban alkalmazott szankció a szabálysértési törvény 20. §-ában meghatározott figyelmeztetés, mely egyben a legenyhébb szankció is.

A büntetőjogi megrováshoz hasonlóan a szabálysértési jogban az opportunitás eszköze.⁷¹ A jogsértés súlytalansága esetén a büntetés helyett alkalmazott nevelő jellegű intézkedés, mely

⁶⁹Szabs. tv. 19. § (1) bekezdés

⁷⁰Szabs. tv. 19. § (2) bekezdés

⁷¹Cserép Attila - Fábián Adrián - Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez Wolters Kluwer, Elektronikus kommentár
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/353/id/A13Y1437.KK/ts/20170523/lr/chain193> (megtekintés időpontja: 2018. április 7.)

akkor alkalmazható, ha a szabálysértés az elkövetés körülményeire tekintettel csekély súlyú és ettől kellő visszatartó hatás várható.

A törvény kimondja, hogy ez azt jelenti, hogy a hatóság a rosszallását fejezi ki és felhívja az eljárás alá vont személyt, hogy a jövőben tartózkodjon szabálysértés elkövetésétől.

A gyakorlatban a büntetlen előéletű, csekély tárgyi súlyú szabálysértést elkövető, tettét megbánó és a hatóságokkal együttműködő fiatalok eljárás alá vont személlyel szemben rendszerint figyelmeztetés intézkedés alkalmazására kerül sor. Előnye ennek az is, hogy ezen szankció meghallgatás nélküli eljárásban is meghozható a fiatalok eljárás alá vont személlyel szemben.

Ezt a figyelmeztetést el kell különíteni a Szabs. tv. 100/A. § szerinti szóbeli figyelmeztetéstől, melynek akkor van helye, ha a helyszíni intézkedés során a helyszíni bírság kiszabására jogosult szerv vagy személy a szabálysértés elkövetését elismerő személlyel szemben alkalmazza, ha az elkövetett cselekmény oly csekély mértékben veszélyes a társadalomra, hogy még helyszíni bírság kiszabása is szükségtelen.⁷²

A társadalomra veszélyességet illetően a BH.2000.238 kimondja, hogy sajátossága abban áll, hogy sérti vagy veszélyezteti a védett jogi tárgyat, ezért az tényállásszerű magatartás, amely nem jelent veszélyt a társadalomra, vagyis nem jogellenes.

⁷²A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet 9. § (2) bekezdés szerint szóbeli figyelmeztetés során a rendőr a szabálysértés elkövetését elismerő személyt felszólítja a tevékenysége abbahagyására.

VI. A büntetések kiszabásának és az intézkedések alkalmazásának szabályai

Az előbbieken ismertetett fiatakorúakkal szemben alkalmazható szankcióik elemzése után meg kell említeni azokat a szabályokat, melyek a szabálysértési törvény szerint a büntetések kiszabása és az intézkedések alkalmazása esetén követendők. Fontos, hogy ezen elvek ismeretében dönthetünk arról, hogy adott eljárás alá vont személyt az elkövetett szabálysértéséért milyen szankcióval sújtsuk.

A szabálysértési törvény 21. § (1) bekezdése szerint a büntetést és az intézkedést úgy kell megállapítani, hogy az a szabálysértés súlyához igazodjék. A személyi körülményeket pedig annyiban kell figyelembe venni, amennyiben azok a rendelkezésre álló adatokból megállapíthatóak.

A szabálysértési törvény tehát az egyéniesítés követelményét fogalmazza meg, a jogalkalmazónak tehát egyszerre kell vizsgálni a cselekményt és az eljárás alá vont személy személyi körülményeit. A konkrét szankció megállapítását illetően olyan felfogások is vannak, mely szerint a szabálysértési jogban és a büntetőjogban szinte azonosak a büntetés kiszabásánál irányadó szempontok.⁷³

A büntetőjogban alkalmazandó a bünteteskiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56/2007. BK vélemény tehát felhívható a szabálysértési jogban. Főként azért is, mert a szabálysértési törvény röviden szól a súlyosító és enyhítő körülményekről.

Értékelni kell a szabálysértés elkövetésének időpontját megelőző két éven belül az eljárás alá vont személy szabálysértési felelősségre vonását. Ez a szabálysértési priuszból megállapítható.

Az eljárás alá vont személy hatóságokkal való együttműködést enyhítő körülményként kell értékelni, továbbá nyomatékos enyhítő körülményként kell értékelni a közlekedési szabálysértéssel okozott kár kivételével az elzárás, a pénzbírság és a közérdekű munka

⁷³Cserép Attila - Fábián Adrián - Rózsás Eszter: Kommentár a szabálysértési törvényhez Wolters Kluwer, Elektronikus kommentár
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/353/id/A13Y1437.KK/ts/20170523/lr/chain193> (megtekintés időpontja: 2018. április 15.)

alkalmazása esetén, ha az eljárás alá vont személy a sértettnek a szabálysértéssel okozott kárt a szabálysértési hatóság határozatának vagy a bíróság elsőfokú határozatának meghozataláig megtérítette.

Álláspontom szerint az előbbieken említett 56/2007. BK vélemény tartalmaz olyan szempontokat, melynek figyelembe vétele szabálysértési eljárásban is indokolt lehet. A gyakorlatban a büntetés kiszabásakor enyhítő körülményként értékeltem, például ha az eljárás alá vont személy tartásra szoruló hozzátartozóiról gondoskodott, beismerő vallomást tett vagy a szándéka eshetőleges volt, ha a cselekmény csak kísérleti szakban maradt, a bűnsegédi minőséget, az időmúlást, míg súlyosító körülményként a hasonló jellegű szabálysértések rendkívüli elszaporodottságát, a tártstetteséget.

Összességében a fiatalkorúakkal szemben alkalmazható szankció megállapításakor álláspontom szerint nagyobb hangsúlyt kell fektetni a fiatalkorú személyi körülményeinek feltárására, ugyanis vele szemben alkalmazott büntetés és intézkedés során a jogalkotó is azt a célt tűzte ki, hogy olyan szankció kerüljön alkalmazásra, mely azt szolgálja, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjön és a társadalom hasznos tagjává váljon. Ahhoz, hogy egy fiatalkorú személy esetén eldönthessük, hogy az előbbi célnak milyen büntetés vagy intézkedés felel meg, a lehető legteljesebb mértékben fel kell tárni a fiatalkorú személyi körülményeit, élethelyzetét, adottságait. Ezt segíti az a szabály is, hogy meghallgatásán a törvényes képviselőnek jelen kell lennie, ugyanis a fiatalkorú életkörülményeiről optimális esetben ő tud reális képet festeni.

Fontos azonban, hogy a bíróság keze a szankció megválasztásakor bizonyos mértékben kötve van. Álláspontom szerint a fiatalkorúakkal szemben elsődleges a figyelmeztetés intézkedés alkalmazása, ha a szabálysértés tárgyi súlya csekély, a fiatalkorú szabálysértési előélete pedig makulátlan.

A fokozatosságra is figyelemmel a büntetések közül a legajánlatosabb a pénzbírság kiszabása, az is akkor, ha a fiatalkorú rendelkezik önálló jövedelemmel. Ellenkező esetben az nem vele szemben kiszabott büntetés lesz, hanem a szüleit, törvényes képviselőjét sújtja közvetetten a bíróság, akik esetlegesen rendelkeznek keresettel. Célszerű a pénzbírság alkalmazása abból a szempontból is, hogy ebben az esetben több lehetőség is áll a fiatalkorú rendelkezésére. Egyrészt, ha van

jövedelme például diákmunkából, idény jellegű munkából, akkor azt egy összegben megfizetheti, ha ezt nem tudja akkor a szabálysértési törvény lehetőséget biztosít arra, hogy annak megfizetésére halasztást kérjen vagy azt részletekben teljesíthesse.

Másrészt lehetősége van arra, ha a tizenhatodik életévét betöltötte, hogy azt közérdekű munkával megváltsa.

Ezzel szemben a közérdekű munka büntetés esetén kizárólag annak ledolgozására van lehetőség. Ezen büntetéssel aggályom továbbá az is, hogy az állami foglalkoztatási szervek a fiatalkorúak olyan munkáltatását tudják-e biztosítani, mely az ő fejlődésüket szolgálja.

Az elzárással büntetés alkalmazásával kapcsolatosan álláspontomat a korábbiakban már részletesen kifejtettem, röviden tehát nem találok megfelelő büntetésnek fiatalkorúakkal szemben szabálysértések elkövetése miatt szabadságelvonással járó szankció alkalmazását. A gyakorlatban egy büntetett előéletű fiatalkorúval szemben, akivel szemben figyelmeztetés már nem alkalmazható, a pénzbírság megfizetését nem vállalja, a közérdekű munka büntetés kiszabásához nem járul hozzá, az egyetlen alkalmazható büntetés az elzárás marad. Természetesen a tárgyaláson jelenlévő fiatalkorúval szemben ezt ismertetni kell, hogy az egyes büntetésekkel kapcsolatos hozzájáruló nyilatkozatait ezek tudatában tegye meg.

ÖSSZEFOGLALÁS

Már a szabálysértési törvény gyakorlatban való alkalmazása során megfogalmazódott bennem, hogy a fiatalkorúakkal szemben mennyire más szempontok alapján, más nézőpontból kell megközelíteni a szabálysértési felelősség kérdését, a szabálysértések miatt alkalmazandó szankciókat.

A fiatalkorúak ügyeinek szakjogásza képzés tovább erősítette bennem azt, hogy velük szemben másként kell eljárni, sokkal nagyobb figyelemmel kell lennie a személyiségükre, mely nekik ekkor még csak kialakulóban van. Fontos, hogy a törvényi szabályozáson túl látni kell az elkövetőt, mint egy tizenkilenc év alatti személyt és tekintettel kell lenni sajátos életkörülményeire, melyek általában nem egy optimális élethelyzetet tükröznek. A fiatalkorú elkövetők nagy része szegény családból származik, a szülei munkanélküliek, maguk is bűnöző életmódot folytatnak, követendő mintát nem képviselnek, gyermekeiket elhanyagolják, az iskolai előmenetelüket nem követik nyomon és még sorolhatnánk számos olyan negatív tényezőt, mely elnehezíti a fiatalkorú helyzetét és rossz irányba sodorja őket.

Ilyen irány lehet egy vagy több szabálysértés elkövetése, melynek elbírálása során rajtunk a felelősség, hogy hogyan tudjuk ezeket a fiatalkorúakat olyan irányba terelni, hogy megértsék tettük súlyát és annak elkövetését őszintén megbánva helyes, a társadalmi normáknak megfelelő irányba fejlődjenek.

Mindezek fényében igyekeztem rávilágítani arra, hogy melyek a velük szemben lefolytatandó eljárás szabályai, annak pozitívumai és negatívumai, és a velük szemben alkalmazható szankciók jellemzői előnyeikkel és hátrányaikkal.

Felhasznált irodalom

- Árva Zsuzsanna: A közigazgatás szervezeti változásai a szabálysértési jog fórumrendszere tükrében, Debreceni Jogi Műhely, 2014. évi (XI. évfolyam) 1-2. szám
http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/1_2_2014/a_kozigazgatas_szervezeti_valtozasai_a_szabalysertesi_jog_forumrendszere_tukreben/ (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)
- Bisztriczki László - Kántás Péter: Az új szabálysértési törvény magyarázata. HVG-ORAC Lap-és könyvkiadó Kft. Budapest, 2012
- Bíró Gyula: A szabálysértés fejlődéstörténete hazánkban, különös tekintettel a közlekedési szabálysértésekre és az objektív felelősségre
http://acta.bibl.u-szeged.hu/7438/1/juridpol_073_169-189.pdf (megtekintés időpontja: 2018. április 15.)
- Cserép-Fábián-Rózsás: Kommentár a szabálysértési törvényhez, Wolters Kluwer, Elektronikus kommentár
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/353/id/A13Y1437.KK/ts/20170523/> (megtekintés időpontja: 2018. április 3., 6., 7., 15.)
- Cserép Attila: Szabálysértési jog, Oktatási segédanyag, Pécs 2008.
<http://users.atw.hu/iguala2007/4-felev/kozig3/doc/Szabsjegyzet.doc> (megtekintés időpontja: 2018. április 7.)
- Erdődy Gyula: A magyar szabálysértési jog alakulása és fejlődési lehetőségei jogállami környezetben PhD értekezés, Pécs, 2017.
<http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/erdody-gyula-vedes-ertekezes.pdf>
(megtekintés időpontja: 2018. április 6.)

- Kazsimérszki Livia: A szabálysértési közvetítői eljárás gyakorlati tapasztalatai - A fiatalkorúakkal szemben alkalmazható szankciók
[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/kazsimerszki_livia__szabalysertesi_kozvetitoi_eljaras_tapasztalatai\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/kazsimerszki_livia__szabalysertesi_kozvetitoi_eljaras_tapasztalatai[jogi_forum].pdf) (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

- Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoport 2015.EL.II.H.13.SZABÁLYSÉRTÉS-37. számon közzétett a Szabálysértési ügyek bírói gyakorlata Összefoglaló vélemény
http://www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemenye_5.pdf
 (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

- Jacsó Judit-Sántha Ferenc: Közigazgatási büntetőjog, Miskolci Egyetemi kiadó, Miskolc, 2012.

- Mándi Veronika: Alkotmányossági aggályok a szabálysértési őrizetbe vétel gyakorlata kapcsán Büntetőjogi Szemle, 2013/1-2. szám
<http://ujbtk.hu/mandi-veronika-alkotmanyossagi-aggalysok-a-szabalysertesi-orizetbe-vetel-gyakorlata-kapcsan/> (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

- Mezey Barna: Magyar Jogtörténet Osiris Kiadó, Budapest, 2004.
http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001s20_mezey_magyar_jogtortenet/ch03.html

- Dr. Mócza Réka: A szabálysértési jog szankciórendszerének gyakorlati alkalmazása és annak nehézségei
[http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/mocza_reka__szabalysertesi_jog_szankciorendszer\[jogi_forum\].pdf](http://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/mocza_reka__szabalysertesi_jog_szankciorendszer[jogi_forum].pdf) (megtekintés időpontja: 2018. április 3.)

- Pallo József: Új szabálysértési törvény - változó szemlélet Börtönügyi Szemle 2012/4.

http://epa.oszk.hu/02700/02705/00092/pdf/EPA02705_bortonugyi_szemle_2012_4_001-019.pdf (megtekintés időpontja: 2018. április 2.)

- Perényi Nóra: Mediáció a szabálysértési eljárásban.

<http://www.mabie.hu/index.php/cikkek-tanulmanyok/114-dr-perenyi-nora-mediacio-a-szabalysertesi-eljarasban> (megtekintés időpontja: 2018. április 8.)

Jogszába- és határozatjegyzék

- 1840. évi IX. törvénycikk a mezei rendőrségről
- 1878. évi V. törvénycikk a magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről
- 1879. évi XL. törvénycikk a magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról
- 1950. évi II. törvény a büntetőtörvénykönyv általános részéről
- 1955. évi 17. tvr. a kihágás intézményének és a kihágási bíraskodásnak megszüntetéséről
- 1968. évi I. törvény a szabálysértésekről
- 1993. évi XXXI. törvény az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről
- 1997. évi XXXI. törvény A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1999. évi LXIX. törvény a szabálysértésekről
- 2000. évi CXXVIII. törvény a közúti közlekedési előéleti pontrendszerről
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet
- 63/2012. (IV. 2.) Korm. rendelet az egyes közlekedési szabálysértések miatt alkalmazandó szabálysértési pénzbírság, illetve helyszíni bírság kötelező mértékéről, valamint a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvénnyel összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról
- 63/1997. (XII. 12.) AB határozat
- 38/2012. (XI. 14.) AB határozat
- 56/2007. BK vélemény
- 87/2010. BK vélemény
- BH.1986.397.
- BH.1987.267.
- BH.2000.238.